

JÄMSTÄLLDHETS
MYNDIGHETEN

VÅLDSFÖREBYGGANDE ARBETE

Sammanställning av Jämställdhetsmyndighetens enkät
avseende nationellt arbete med våldsprevention

SAMLAR KRAFTEN I SVERIGES JÄMSTÄLLDHETSARBETE

Ett framgångsrikt jämställdhetsarbete måste drivas med tyngd och långsiktighet. Därför finns Jämställdhetsmyndigheten.

Vi är ingången för er som söker kvalitetssäkrad kunskap, samarbete över gränserna eller bästa vägen till de jämställdhetspolitiska målen.

Jämställdhetsmyndighetens publikationer kan laddas ner på myndighetens webbplats www.jamstalldhetsmyndigheten.se

Jämställdhetsmyndigheten

Göteborg, juni 2018

Har du frågor om denna publikation, kontakta:

Lisa Lindström

Telefon 031-392 90 28

INNEHÅLL

1. BAKGRUND.....	4
1.1. Sammanställning av enkät.....	4
1.1.1. Syfte	5
1.1.2. Avgränsningar	5
2. RESULTAT FRÅN ENKÄTEN.....	7
2.1. Stöd till yrkesverksamma och insatser till målgruppen unga män och pojkar...8	
2.1.1. Unga män och pojkar som lever i en hederskontext	8
3. METODER OCH MATERIAL	10
3.1. Material riktat till målgruppen unga män och pojkar i en hederskontext.....11	
3.2. Material som är under utveckling	11
4. INTERNATIONELLA AKTÖRER	13
4.1. Jämställdhetsmyndighetens nästa steg i arbetsprocessen	13
BILAGA 1: ENKÄTFRÅGOR TILL MYNDIGHETER OCH KOMMUNAL VERKSAMHET	15
BILAGA 2: ENKÄTFRÅGOR TILL CIVILSAMHÄLLET	17

1. BAKGRUND

Sedan januari 2018 finns en ny myndighet, Jämställdhetsmyndigheten. Myndighetens övergripande uppgift är att säkerställa att regeringens jämställdhetspolitiska prioriteringar får effekt genom att bidra till genomförande av jämställdhetspolitiken.

Jämställdhetsmyndigheten ska ha en nära samverkan med andra myndigheter, kommuner, landsting, regioner, det civila samhället och näringslivet. Jämställdhetsmyndighetens uppgift är bland annat att samordna, följa upp och på olika sätt ge stöd inom jämställdhetsområdet.

2017 presenterade regeringen skrivelsen *Makt, mål och myndighet* som beskrev den nya jämställdhetspolitiken. Skrivelsen innehöll även en tioårig nationell strategi för att bekämpa och förebygga mäns våld mot kvinnor. Strategin har en tydlig inriktning mot förebyggande arbete mot våld, och sätter fokus på mäns delaktighet och ansvar.

1.1. SAMMANSTÄLLNING AV ENKÄT

Jämställdhetsmyndigheten har ett uppdrag att sammanställa, sprida och utveckla metoder i universellt våldsförebyggande arbete med barn och unga. I uppdraget läggs särskilt fokus på metoder för att förebygga våld i ungas partnerrelationer, och med pojkar och unga män i en hederskontext. Myndigheten har som ett led i detta arbete skickat ut en enkät¹ till ett 70-tal aktörer² med frågor om vilket våldspreventivt arbete med unga i målgruppen 13–25 år de bedriver.

---

¹ Se bilaga 1 och 2

² Se bilaga 1 och 2

För att Jämställdhetsmyndigheten ska kunna sammanställa, sprida och utveckla effektiva arbetsmetoder för våldsförebyggande arbete har myndigheten arbetat med flera insatser, som exempelvis;

- Arrangerat konferensen ICMEO³, inklusive workshop och omvärldsbevakning inom sakområdet.
- Skickat ut en enkät för att samla in och sammanställa det våldspreventiva arbete som pågår i landet.
- Arrangerat dialogmöte med aktörer, som i enkäten har svarat att de arbetar med målgruppen unga män och pojkar som lever i en hederskontext.

Jämställdhetsmyndigheten har påbörjat en samverkan med Länsstyrelsen Östergötland som innehar det nationella uppdraget kring hedersrelaterat våld och förtryck. Samverkansprocessen inriktar sig främst på Länsstyrelsen Östergötlands uppdrag till föräldraskapsstöd och Jämställdhetsmyndighetens uppdrag gällande våldsprevention, där bland annat unga män och pojkar i en hederskontext lyfts fram som en särskild målgrupp. Som ett led i metodutvecklingsarbetet ska myndigheten bland annat anordna ett internationellt expertmöte.

1.1.1. Syfte

Jämställdhetsmyndighetens syfte med att skicka ut frågor till ett antal nationella aktörer är att få en samlad bild av pågående arbete i landet.

1.1.2. Avgränsningar

Jämställdhetsmyndigheten har skickat ut enkäten till ett 70-tal myndigheter, organisationer och verksamheter. De som fått enkäten är myndighetsnätverket Nationell myndighetssamverkan för kvinnofrid som Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) sammankallar till. Detta nätverk består av statliga myndigheter som har uppdrag inom det jämställdhetspolitiska delmålet att

---

³ Sverige är under 2018 ordförande i Nordiska ministerrådet och stod värd för en internationell konferens om män och jämställdhet; International Conference on Men and Equal Opportunities (ICMEO). Temat för konferensen var "Maskulinitet och normkritiskt arbete". På uppdrag av regeringen hade Jämställdhetsmyndigheten ansvar att anordna konferensen samt att vara värd för en workshop med fokus på våldsprevention, unga män och pojkar i en hederskontext.

mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Vidare har Jämställdhetsmyndigheten skickat enkäten till Länsstyrelsen Östergötlands nätverk som består av statliga myndigheter som har pågående eller avslutade uppdrag som handlar om hedersrelaterat våld och förtryck inklusive barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning. Enkäten har även skickats ut till samtliga länsstyrelser i landet, då de som regionala myndigheter ofta har god kännedom om vilka aktörer som är aktiva inom sakområdet våldsprevention i respektive län. Även 20 organisationer⁴ inom det civila samhället som arbetar med och utgör ett stöd för barn och unga har fått möjlighet att svara på enkäten. Urvalet av organisationer är baserat på de som finns på Länsstyrelsen Östergötlands webbplats www.hedersfortryck.se

Slutligen har tre kommunala verksamheter fått enkäten. Dessa tre är verksamheter som har ett uttalat fokus att arbeta med målgruppen unga män och pojkar i en hederskontext.

---

⁴ Se bilaga 2

2. RESULTAT FRÅN ENKÄTEN

Våldspreventiva insatser kan genomföras på flera olika nivåer, universell, selektiv och indikativ nivå.

En universell insats riktar sig till en bred målgrupp exempelvis allmänheten, till ett geografiskt område eller till ett visst kön. Selektiva insatser riktas till en grupp som befinner sig i en riskzon för att utöva våld eller utsättas för våld. En indikativ insats riktar in sig på de som redan har erfarenhet av våld, antingen som offer eller förövare.⁵

Jämställdhetsmyndigheten är främst intresserad av våldsförebyggande arbete som har en genusförändrande ansats. Det innebär en ansats som försöker förändra föreställningar om kön, vad det innebär att vara man, hur maskulinitet formas samt hur detta påverkas av det faktum att unga män och pojkar står för majoriteten av våldet i världen. Syftet är att skapa mer jämställda relationer mellan kvinnor, män och personer med annan könsidentitet.⁶

Resultatet av svaren visar på att flertalet aktörer arbetar direkt eller indirekt med målgruppen som befinner sig i en hederskontext. Generellt sett är det statliga myndigheter som har en stödjande funktion med syfte att ge kompetenshöjande insatser och metoder till yrkesverksamma. Medan det är det civila samhället och de kommunala verksamheter som i mycket hög utsträckning möter målgruppen unga.

Myndigheter som arbetar med våldsprevention har som exempel lyft kunskapshöjande insatser med fokus på maktperspektiv och maskulinitetsnormer. Ett antal aktörer lyfter också att föräldraskapsstödjandeinsatser är våldspreventiva, där nämns exempelvis program/metoder som Tryggare barn, ABC och KOMET.

---

⁵ *Före han slår*, om effektiva våldsförebyggande metoder med ett genusperspektiv https://www.mucf.se/sites/default/files/publikationer_uploads/fore-han-slar.pdf

⁶ Ibid. I detta sammanhang tar *Före han slår* endast upp förhållandet mellan kvinnor och män. s 7

2.1. STÖD TILL YRKESVERKSAMMA OCH INSATSER TILL MÅLGRUPPEN UNGA MÄN OCH POJKAR

För att synliggöra skillnaden mellan exempel på stöd till yrkesverksamma jämfört med insatser till målgruppen unga män och pojkar, har vi valt ut ett antal exempel nedan.

Diskrimineringsombudsmannen beskriver att de tillhandahåller stöd, verktyg och kunskap för att stödja arbetsgivare och utbildningssamordnare.

Flertalet länsstyrelser erbjuder erfarenhetsutbyten mellan aktörer, genomför seminarier och kampanjer för att främja utvecklingen av arbetet med våldsförebyggande arbete i länen.

Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU) driver flera projekt som är fokuserade på samtal om normer och sexualitet med killar och unga män. Det finns en medvetenhet om att maskulinitet och normer kopplat till sexualitet ser olika ut i olika kontexter, och särskilt i en hederskontext. RFSU arbetar för att de unga män de träffar ska ges möjlighet att reflektera över maskulinitetsnormer. RFSU:s verksamhet består framförallt i att nå yrkesverksamma som möter målgruppen. Det kan handla om att utbilda kriminalvårdssexualupplysare. Upplysarna besöker ungdomsavdelningar och ungdomsanstalter som har klass två restriktioner. Samtalen fokuserar på sexualitet och relationer, normer och säkrare sex. RFSU har tagit fram egna metoder för dessa samtal då grupperna ofta ser annorlunda ut än de som RFSU genomför i ordinarie sexualupplysning.

RFSU har även tagit fram materialet "Nyfiken" som är sexualupplysning för nyanlända ungdomar, det innehåller samtal om sexualitet och relationer, normer och säkrare sex. RFSU har upptäckt att denna målgrupp ofta har stora kunskapsluckor, när det kommer till sexualitet, hälsa och normer.

2.1.1. Unga män och pojkar som lever i en hederskontext

Det finns ett antal organisationer och kommunala verksamheter som arbetar på indikativ nivå direkt riktat till målgruppen unga män och pojkar som lever i en hederskontext.

Verksamheten Elektra som är en del av Fryshuset och finns i Stockholm, Göteborg och Kalmar samt verksamheten Shanazi hjältar i Linköping arbetar aktivt med pojkar och unga män. Deras metoder och arbetssätt består av

kontinuerliga gruppsamtal och utbildning för att i dialog uppnå en attitydförändring.

Även organisationen Linnamottagningen har verksamhet som vänder sig till pojkar och unga män utsatta för våld inom en hederskontext. Utsattheten som målgruppen möter kan exempelvis handla om unga män som inte får välja partner fritt. De kommer också i kontakt med målgruppen när det handlar om skyddat boende. Linnamottagningen genomför också psykosocialt arbete med unga män och pojkar, då de i många fall lever med dubbla roller och är både offer och förövare. Det fungerar ofta som en preventiv insats för att bryta mönster av våld dels i form av utsatthet och, dels i form av att pojkarna och de unga männen utövar våld.

Din Bror är en metod som genomförs i grupp och är riktad till pojkar. Metoden syftar till att skapa förståelse för känslor, tankar och värderingar samt bidra till pro-socialt beteende nämns av ett par kommuner. Andra arbetssätt som lyfts fram är att i utbildningar belysa normer kopplat till sexualitet och maskulinitet och som utgå från normkritik.

Machofabriken⁷ gör pilotsatsningar tillsammans med den länsövergripande verksamheten Origo, ett resurscentrum för barn och unga i Stockholm som lever i en hederskontext.

Rädda barnens verksamhet *Det handlar om kärlek/kärleken är fri* har som målgrupp barn och unga som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Verksamheten handlar dels om att ge unga och de som arbetar nära unga ökad kunskap, om kärlek, normer, rättigheter, och dels om var det finns hjälp att få för den utsatte. Det här arbetet sker i skolan under så kallade skolveckor. Ett annat syfte med *Det handlar om kärlek* är att skapa samverkansgrupper i lokal samhället där olika aktörer som socialtjänst, ungdomsmottagningen och polis får ökad kunskap och skapar samverkansformer, så att barn och unga som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck lättare upptäcks och får stöd och hjälp. Det finns också en chatt direkt riktad till unga, där de kan få kunskap och stöd.

---

⁷ Machofabriken är en verksamhet som ägs och drivs gemensamt av Unizon, ROKS (Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige) och MÅN. Amphi Produktion har producerat materialet.

3. METODER OCH MATERIAL

När det gäller universellt våldsförebyggande arbete, lyfter många aktörer fram metoderna *Machofabriken*, *Mentorer i våldsprevention*, och *Response Based Practice* som alla har sin grund i kunskapen om våld, makt, genus och språk. Organisationen MÄN har i samverkan med Myndigheten för ungdoms och civilsamhällefrågor (MUCF) utvecklat och spridit kunskap kring våldsprevention med barn och unga genom skrifterna *Inget att vänta på*, *Före han slår*, *Låt 101 blommor blomma* och *Prata bort mansvåld*.

Nedan listas metoder och material som verksamheter tagit fram eller tipsat om för att arbeta med att förebygga kränkningar, övergrepp och våld;

- [Machofabriken](#)
- [Tåget](#)
- [Inget att vänta på](#)
- [Mentorer i våldsprevention](#)
- [Motmakt](#) (stjärnjouren)
- [Medveten](#) (Huddinge tjejjour)
- *Kärlek börjar aldrig med bråk* (Juventas ungdomsjour)
- [Det gäller barnen](#)
- [Våra rättigheter – ett metodmaterial om asylsökande tjejer och kvinnors rättigheter](#)
- [Vill du?](#)
- [Bringing in the Bystander](#) (BiTB) fokus är sexuellt våld
- [Det börjar med mig FATTA MAN](#)
- [Killfrågor](#)
- Mangaprojektet (serietidningsformat) klart i maj
- [Bryt!](#) metodmaterial om normer och heteronormen
- Forum Skills projekt [Något har hänt](#) om sexuellt våld mot personer med intellektuella funktionsvariationer, syftar till att förebygga våld.
- [V.I.P.-programmet](#)
- [Locker room talk](#)

- STOPPA och STOPPA Bas för att förebygga återfall bland unga som har begått sexuella övergrepp.
- [Våldspreventionsguiden](#) – en guide i att arbeta med våldsprevention utifrån jourernas kunskap ur barnets perspektiv
- [Bygga Broar](#)
- [MindSpring](#), som riktar sig till nyanlända föräldrar

3.1. MATERIAL RIKTAT TILL MÅLGRUPPEN UNGA MÄN OCH POJKAR I EN HEDERSKONTEXT

- [Mognad och livsutrymme](#)
- [Ung och fri eller?](#)
- [Hederssnack](#)
- [Din bror](#)
- [I hederns skugga: de unga männen perspektiv](#)
- [Hedersrelaterat våld och förtryck – Skolans ansvar och möjligheter](#)
- Manga

3.2. MATERIAL SOM ÄR UNDER UTVECKLING

Verksamheten Origo arbetar med att ta fram en samtalsmodell för samtal med ungdomar som lever i en hederskontext. Samtalsmodellen beräknas vara klar 2019.

Organisationen Glöm aldrig Pela och Fadime (GAPF) bedriver bland annat ett projekt *Manga* som syftar till att ändra attityder och värderingar hos unga (främst killar men även tjejer) när det gäller könsroller, vad tjejer respektive killar i en hederskontext tillåts göra. Mangaprojektet arbetar fram en bok i mangaformat (serietidningsformat), där olika livsfrågor hanteras på ett sätt med syftet att det ska väcka tankar och ge insikter hos läsaren. Målgruppen är elever på högstadie- och gymnasienivå. Boken kommer innehålla ett informationsavsnitt om vilka rättigheter man har, diskussionsfrågor samt kontaktuppgifter till hjälpande instanser. Boken är i slutskedet av produktionen.

På uppdrag av Stockholm stad utvecklar MÅN även manualer för mentorer i våldsprevention genom att komplettera med lektionsmoduler kring både anti-rasism och hedersrelaterat våld och förtryck. Detta beräknas vara klart under hösten 2018.

4. INTERNATIONELLA AKTÖRER

I Jämställdhetsmyndighetens enkätutskick efterfrågades tips på internationella aktörer som kan vara bra för myndigheten att ha kännedom om, då myndigheten har i uppdrag att genomföra ett internationellt expertmöte under hösten 2018. Inkomna tips listas nedan;

- Bangladesh Legal Aid and Service Trust (BLAST) håller utbildning av t. ex. jurister på universitetsnivå kring normer kopplat till sexualitet och genus.
- Bangladesh Association for Prevention of Septic Abortion (BAPSA) och The Reproductive Health Services Training and Education Program (RHSTEP) arbetar med ungdomsgårdar och kliniker dit ungdomar kan komma för att bland annat få sexualupplysning och rådgivning. Ett traditionellt upplysningsarbete där ungdomar får information och möjlighet att diskutera normer kring kön, genus och sexualitet.
- Bandhu Social Welfare Society, hbtq-utbildning av journalister kring hur man kommunicerar kring sexualitet genus och normer.
- Kenya FEMNET arbetar bland annat mot könsstympning, barnäktenskap och widow inheritance genom att stärka kvinnliga ledare och upplysa kulturella och religiösa ledare samt skapa plattformar för att dessa ska mötas.
- Heroes i Tyskland.
- Balkan, en stödlinje dit unga kan ringa
- KidsMatter i Australien
- Mindspring ett projekt riktat till nyanlända i Danmark
- Nätverket MenEngage
- Nätverket Promundo

4.1. JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS NÄSTA STEG I ARBETSPROCESSEN

Flera aktörer har lyft att kunskap kring våldspreventiva insatser behöver öka, och att det behövs mer samverkan på sakområdet. Att förändra normer kring

kropp och sexualitet är viktigt för att skapa en långsiktig och hållbar förändring. Det finns behov av evidensbaserade metoder och arbetssätt för hur man kan arbeta med föräldrar. Jämställdhetsmyndigheten anser att det är viktiga inspel som kommer in som vi avser ha med oss i det fortsatta arbetet.

Med bakgrund i ovanstående och dialogmötet som Jämställdhetsmyndigheten genomförde den 5 juni, fortsätter vår strategiska samverkan med länsstyrelsen Östergötland för att utveckla arbetet. Som en del av ICMEO-konferensen arrangerade Jämställdhetsmyndigheten ett seminarium om nordiska erfarenheter av universellt våldsförebyggande arbete, förebyggande insatser mot hedersrelaterat våld och förebyggande insatser rörande ungas partnervåld med ett särskilt fokus på att involvera pojkar och unga män. I uppdraget ingår också att skriva en rapport kring seminariet. Som ett ytterligare led i metodutvecklingsarbetet kommer Jämställdhetsmyndigheten att anordna ett internationellt expertmöte.

BILAGA 1: ENKÄTFRÅGOR TILL MYNDIGHETER OCH KOMMUNAL VERKSAMHET

- Arbetar ni med våldsprevention riktad till unga? Om inte, känner ni till något lärande exempel från någon annan verksamhet? Beskriv verksamheten.
- Arbetar ni med våldsprevention riktad till pojkar och män som lever i en hederskontext? Om inte, känner ni till något lärande exempel från någon annan verksamhet? Beskriv verksamheten.
- Har ni tagit fram och/eller använder er av något särskilt material eller någon särskild metod för våldsprevention? Beskriv materialet eller metoden.
- Känner ni till internationella aktörer som arbetar med metoder riktad mot pojkar och unga män som lever i en hederskontext? I så fall, uppge dessa.
- Finns det något övrigt kring våldsförebyggande arbete som nu vill informera oss på myndigheten om?

Inkomna svar från myndigheter

Arbetsförmedlingen
Barnombudsmannen
Brottsoffermyndigheten
Brå
Diskrimineringsombudsmannen
Folkhälsomyndigheten
Försäkringskassan
Kriminalvården
Länsstyrelsen Blekinge
Länsstyrelsen Gävleborg
Länsstyrelsen Halland
Länsstyrelsen i Jämtlands län
Länsstyrelsen i Jönköpings län
Länsstyrelsen i Kalmar

Länsstyrelsen i Kronoberg
Länsstyrelsen i Skåne
Länsstyrelsen i Stockholm
Länsstyrelsen i Södermanland
Länsstyrelsen i Värmlands län
Länsstyrelsen i Västra Götaland
Länsstyrelsen i Örebro län
Länsstyrelsen i Östergötland
Migrationsverket
Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor
Myndigheten för delaktighet
Nationella sekretariatet för genusforskning
Nationellt centrum för kvinnofrid
Polismyndigheten
Rättsmedicinalverket
Skatteverket
SKL
Skolverket
Socialstyrelsen
Statens institutionsstyrelse
Åklagarmyndigheten Utvecklingscentrum Göteborg

BILAGA 2: ENKÄTFRÅGOR TILL CIVILSAMHÄLLET

- Beskriv er verksamhet med några meningar.
- Arbetar ni med våldsprevention riktad till unga? Beskriv hur.
- Arbetar ni med våldsprevention riktad till pojkar och män som lever i en hederskontext? Beskriv hur.
- Har ni tagit fram och/eller använder er av något särskilt material eller någon särskild metod för våldsprevention? Beskriv materialet eller metoden.
- Känner ni till internationella aktörer som arbetar med metoder riktad mot pojkar och unga män som lever i en hederskontext? I så fall, uppge dessa.
- Finns det något övrigt kring våldsförebyggande arbete som nu vill informera oss på myndigheten om?

Inkomna svar från civilsamhället

Glöm aldrig Pela och Fadime
Kvinnors Nätverk/Linnamottagningen
MÄN
RFSL
RFSU
ROKS
Rädda Barnen
Somaya
Tjejjouren.se
Unizon

Box 73, 424 22 Angered
Besöksadress: Angereds torg 9
Tel: 031-392 90 00
www.jamstalldhetsmyndigheten.se

